

DOI: <https://doi.org/10.33731/42019.175712>

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАУКОВИХ І ТЕХНОПАРКОВИХ СТРУКТУР НІМЕЧЧИНИ

Тетяна Постригань,*доцент Черкаського національного
університету імені Богдана Хмельницького,
кандидат юридичних наук, адвокат*

Стаття розкриває важливі правові аспекти створення та діяльності наукових і технопаркових структур у Німеччині. Автором розглянуто законодавство Німеччини з питань діяльності університетів, механізмів підтримки інновацій, податкових пільг, захисту прав на інтелектуальну власність, отриману при державному фінансуванні розробок тощо. Простежено розвиток наукових і технопаркових структур Німеччини. Розглянуті інноваційні структури, їх особливості. Проведено аналіз досліджень учених щодо державно-правового регулювання вищої освіти, дослідних закладів, технологічних парків. Охарактеризовано сучасний стан і тенденції діяльності наукових і технопаркових структур Німеччини.

Ключові слова: науковий парк, технологічний парк, правове регулювання, високі технології, інновація

Мета статті: визначити правові аспекти німецької моделі наукових і технологічних парків.

Окремі аспекти аналізу проблем у правовому регулюванні діяльності наукових і технопаркових структур Німеччини розглядали такі науковці: Є. Войнова, А. Загородній, Н. Погребняк, І. Підричева, Н. Осадча та інші.

Найкращі західні університети (Великої Британії, Франції, Німеччини, Іспанії, Італії) є науковими центрами, у яких працює наукова еліта світу і головна увага в науковій роботі приділяється фундаментальним дослідженням [1].

У США найбільшого поширення набули технологічні, дослідницькі та дослідницькотехнологічні парки, у Великій Британії найчастіше це наукові парки, у Німеччині — наукові та технологічні парки, у Франції та Японії — технополіси, у Китаї — високотехнологічні парки [2].

Серед країн Європи лише Німеччина фактично змогла за останні п'ять років збільшити обсяг своїх зобов'язань відносно державних науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт (далі — НДДКР). Валові витрати на НДДКР охоплюють як державні, так і приватні інвестиції в ці роботи [3].

На сайті ЮНЕСКО визначено такі наукові парки Німеччини:

1. Науковий парк Адлерсхоф.
2. ADT (Arbeitsgemeinschaft Deutscher Technologie und Grunderzentren).
3. Технопарк VASnet Projekt.
4. Місто наук Бремен и Бременхавен.
5. Міжнародний університет Бремен Науковий парк.
6. Наукове місто Ульм.
7. Науковий парк Саар.
8. Науковий парк Вюрцбург.
9. Технопарк Siemens Аугсбург.
10. Технопарк GMD.
11. Технопарк Kamen GMBH.

12. Технопарк Брауншвейг.

13. Технопарк Еттлінген. [4].

Система організації науки в Німеччині досить складна. Вона охоплює близько 1 тис. державних науково-дослідних установ, які отримують бюджетне фінансування, а також різні центри досліджень та інновацій, що фінансуються промисловими концернами. У деяких сферах діяльності та в окремих регіонах ці наукові інституції та промислові підприємства об'єднуються в мережі та кластери. У науковій сфері зайнято понад 600 тис. працівників, а загальні внутрішні витрати на дослідження і розробки у 2013 році становили приблизно 80 млрд євро, причому третина цієї суми — це витрати державного бюджету ФРН. Основними компонентами державного дослідницького простору Німеччини є чотири самоврядні наукові інституції — Товариство Макса Планка, Асоціація Лейбніца, Асоціація Гельмгольца і Товариство Фраунгофера, федеральні дослідні інститути при міністерствах, Фонд досліджень Німеччини, Рада з природничих і гуманітарних наук, які фінансуються передусім федеральним урядом і частково урядами земель; понад 400 університетів, а також наукові установи, що фінансуються урядами земель [5].

Як зазначає Є. І. Войнова, у Німеччині надаються цільові безплатні субсидії підприємствам, що освоюють нову технологію, дотації на підвищення кваліфікації науково-дослідного персоналу (не більше ніж 5 співробітників від кожної фірми), а саме: на стажування у вищих наукових закладах, наукових інститутах, інших державних чи приватних науково-дослідних організаціях на термін до 3-х років; упроваджені цільові кредити фірмам, що вкладають кошти в модернізацію підприємства, освоєння випуску нових товарів, а також у заходи щодо раціонального використання енергії в обсязі до 50 % коштів, що вкладає власник фірми; держава сплачує витрати на технічну експертизу проєктів, оцінку можливо-

стей патентування результатів проведення НДДКР, до 80 % витрат на інженерні та інші консультації; існують пільгові кредити малим і середнім підприємствам, що вступають у промислову кооперацію з іншими фірмами; пільгові кредити передбачаються фірмам, що впроваджують ЕОМ, терміном на 15 років; надаються субсидії малим та середнім фірмам для придбання майна (до 7,5 % від вартості придбаного майна) з метою досягнення економії витрат енергії; передбачаються дотації в розмірі 20 % придбаного чи утвореного майна в межах його вартості малим підприємствам на інвестування в НДДКР під час придбання патентів і рухомого майна, а також на час вкладень у нерухоме майно, що використовується для НДДКР; надаються дотації малим та середнім фірмам на наукові дослідження або розроблення нової технології для виготовлення продукції в розмірі 30 % договірної чи контрактної суми проєкту; виплачуються дотації до 50 % вартості робіт підприємствам з кількістю зайнятих до 1 тис. осіб на науково-дослідні роботи, що виконуються за їх замовленням у навчальних і науково-дослідних закладах; упроваджена система страхування кредитів, яка гарантує приватним банкам 80 % вартості позик на 15-23 роки; фірми з обмеженою відповідальністю, що займаються НДДКР, повністю звільняються від податку; використовується прискорена амортизація 10 % витрат виробництва нового обладнання; надаються дотації наукомістким підприємствам, що існують не більше двох роки і нараховують не більше 10 зайнятих в обсязі 75 % витрат, пов'язаних з їх створенням чи розвитком; передбачені дотації комунальній владі, навчальним, науково-дослідним установам, торгово-промисловим палатам на створення технологічних центрів в обсязі 75 % витрат, що виникають на стадії планування і підготовки, а також на стадії безпосереднього будівництва центру; надається податкова

знижка на приватні інвестиції у НДДКР до 7,5 % [6].

Фінансова підтримка інновацій у Німеччині здійснюється за допомогою грантів.

Нормативним актом, що регулює умови та порядок надання грантів для здійснення НДДКР, є Фінансове регулювання вільної держави Баварії (Баварське фінансове регулювання — ВауНО) від 8 грудня 1971 року.

Стаття 44 Фінансового регулювання вільної держави Баварії (Баварське фінансове регулювання — ВауНО) передбачає порядок надання грантів. Відповідальним органом за гранти є Міністерство фінансів.

Баварське фінансове регулювання передбачає норму, відповідно до якої Одержувач гранту повинен надати докази його цільового використання.

Крім того, повинно бути встановлено право на аудит компетентної служби або її представника. Адміністративні положення, що стосуються доказів використання та перевірки Верховним аудиторським судом, приймаються за погодженням з останнім.

Юридичним особам відповідно до їх приватного права за їх згодою можуть бути надані повноваження для виконання адміністративних завдань у галузі надання грантів від свого імені та у формах дії публічного права за умови, що вони гарантують належне виконання покладених на них адміністративних завдань і кредит у суспільних інтересах. Присудження та позбавлення повноважень є обов'язком державного міністерства, відповідального за грант. Нагорода потребує згоди Міністерства фінансів, яке відповідає за фінанси. Кредит підлягає нагляду з боку компетентного державного міністерства [7].

Увага федерального уряду стосовно фінансування досліджень зосереджена на шести пріоритетних завданнях майбутнього в рамках сучасної високотехнологічної стратегії зі зміцнення інноваційної потужності Німеччини. Це галузі досліджень з високим потенціалом для

інновацій, які також відображені в поточних федеральних програмах фінансування. Крім основних гравців — Федерального міністерства освіти та наукових досліджень (BMBF) і Федерального міністерства економіки і технологій (BMWi) — існують інші федеральні підрозділи, які сприяють дослідженням та інноваціям. Це, зокрема, Федеральне міністерство оточуючого середовища (BMUB), Федеральне міністерство транспорту та цифрової інфраструктури (BMVI), Федеральний інститут будівництва, міського та регіонального планування (BBSR), Федеральне управління з міграції та біженців (BAMF). Вони також просувають теми за межами високотехнологічної стратегії, орієнтованої на технології. Федерация втрачає понад 6 млрд євро на рік на фінансування проектів НДДКР та дослідження департаментів (джерело: Федеральний звіт про наукові дослідження та інновації, 2014 рік).

Окрім міністерств, які часто просувають орієнтовані на додатки проекти з високим потенціалом для сучасної економічної експлуатації, існує Національний дослідницький Фонд Німеччини (DFG), який фінансується федеральним урядом (58 %) і федеральними штатами (42 %) (джерело: Федеральне міністерство освіти та наукових досліджень). Він в основному просуває науково-орієнтовані дослідницькі проекти в галузі вищої освіти і, як правило, без необхідної участі суб'єктів з ненаукового сектору.

Предметне фінансування федерального уряду звичайно проводиться через тендер один раз на рік. Виключенням є FH-Invest із повторним тендером раз на два роки.

Окрім регулярно повторюваних програм, є інші тендери, які підлягають певним строкам. Вони оголошуються на сайтах таких закладів:

- Федеральне міністерство освіти та наукових досліджень (BMBF);
- Федеральне міністерство економіки і технологій (BMWi);

• Рада з фінансування від федерального уряду.

Гранти зазвичай включають гранти для фінансування пов'язаних з проектом витрат або фіксованих ставок по проекту.

До неспецифічних субсидій зазвичай належать субсидії на витрати, пов'язані з проектом (персонал, інвестиції, семінари тощо) [8].

У вільному штаті Баварія програми фінансування надають технічним коледжам і коледжам прикладної науки можливість привнести прикладну науку в питання розвитку компаній.

Розглянемо діяльність наукових парків на прикладі ОТН Regensburg. ОТН Regensburg є одним із науково-дослідницьких університетів прикладних наук у Баварії та з 2013 року отримує звання Технічного університету. Ostbayerische Technische Hochschule Regensburg прикріплений у формі наукового парку (Gründerzentren).

ОТН Regensburg має підтримку на дослідження за цільовими програмами на рівні землі Баварія, на рівні Федерації, на рівні фондів підтримки розвитку та досліджень.

Крім співробітництва з великою промисловістю, ОТН Regensburg надає особливого значення співробітництву з малими та середніми компаніями, а також із муніципальними закладами.

Щоб рекламувати себе, компанії отримують не більше 50 % витрат у якості підтримки. Для науково-дослідних

закладів можливе більш високе фінансування. Однак просування всієї мережі може становити не більше 50 % [9].

Огляд поточних досліджень і розробок в ОТН Regensburg наданий Щорічним журналом «Forschung».

Численні національні та міжнародні дослідницькі проекти перебувають у координації та участі ОТН Regensburg.

Його широка мережа вбачається в численних угодах про співробітництво між бізнесом і промисловістю, університетами та неуніверситетськими дослідницькими інститутами, а також із державним сектором на регіональному, надрегіональному та міжнародному рівнях [10].

Висновок. Таким чином, фінансування та підтримка наукових досліджень, наукових і технопаркових структур Німеччини здійснюється на рівні Федерації, земель, фондів підтримки розвитку та досліджень, надаються дотації малим та середнім фірмам на наукові дослідження, передбачені податкові пільги, пільгові кредити та грантові програми. Вищі навчальні заклади здійснюють співробітництво з великою промисловістю, особливе значення надають співпраці з малими та середніми компаніями, а також із муніципальними закладами. ♦

Список використаних джерел / List of references

1. Погребняк Н. М. Вища університетська освіта за кордоном: основні моделі, кваліфікації, наукові компетенції. *Ученые записки Таврического национального университета имени В.И. Вернадского. Серия «Проблемы педагогики средней и высшей школы»*. Том 26 (65). 2013. № 2. С. 87–98.
2. Ірина Підоричева, Наталія Осадча. Перспективи спрощення законодавства з питань формування та розвитку в Україні паркових утворень. *Журнал «Віче»*, №18, вересень 2015.
3. *Science Policy and Capacity Building. Science Parks around the World / Матеріали ЮНЕСКО*. URL: <http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/sciencetechnology/universityindustrypartnerships/scienceparksaroundtheworld>.

4. Наукові парки в Європі. <http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/science-technology/university-industry-partnerships/science-parks-around-the-world/science-parks-in-europe/>.
 5. Найкращі рішення приймаються на засадах здорового глузду і позитивного досвіду. Інтерв'ю з академіком НАН України А. Г. Загороднім (витяг). Вісник НАН України. 2016. № 3. С. 3–10.
 6. Є. І. Войнова. Інновації в системі міжнародних економічних відносин : навч.-метод. посіб. Одеса ОНУ, 2014. С. 106.
 7. (BayRS IV, стр. 664) BayRS 630-1-F. Gründerzentren wie die Techbase fallen unter das Förderrecht. Folgende Gesetze sind hier relevant: BayHO (Bayerische Haushaltsordnung – BayHO)
<http://www.gesetze-bayern.de/Content/Document/BayHO-114>.
 8. ОТН Регенсбург : URL: <https://www.oth-regensburg.de/forschung/forschungsfoerderung/foerderprogramme/bund.html>.
 9. ОТН Регенсбург : URL: <https://www.oth-regensburg.de/forschung/forschungsfoerderung/foerderprogramme/bayern.html>.
 10. ОТН Регенсбург : URL: <https://www.oth-regensburg.de/forschung/forschungsfoerderung/foerderprogramme/bayern.html#panel-29722-0>.
1. Pohrebniak N. M. Vyshcha universytetska osvita za kordonom: osnovni modeli, kvalifikatsii, naukovi kompetentsii. Ucheniye zapysky Tavrycheskoho natsyonal'nogo unyversyteta ymeny V.Y. Vernadskoho. Seriya «Problemy pedahohyky srednei y vysshei shkol'». Tom 26 (65). 2013. № 2. S. 87–98.
 2. Iryna Pidorycheva, Nataliia Osadcha. Perspektyvy sproshchennia zakonodavstva z pytan formuvannia ta rozvytku v Ukraini parkovykh utvoren. Zhurnal «Viche», №18, veresen 2015.
 3. Science Policy and Capacity Building. Science Parks around the World / Materialy YuNESKO. URL: <http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/science-technology/universityindustry-partnerships/scienceparksaroundtheworld>.
 4. Naukovi parky v Yevropi. <http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/science-technology/university-industry-partnerships/science-parks-around-the-world/science-parks-in-europe/>.
 5. Naikrashi rishennia pryimaiutsia na zasadaKh zdorovoho hluzdu i pozytyvnoho dosvidu. Interviu z akademikom NAN Ukrainy A. H. Zahorodnim (vytyah). Visnyk NAN Ukrainy. 2016. № 3. S. 3–10.
 6. Іє. І. Войнова. Інновації в системі міжнародних економічних відносин : навч.-метод. посіб. Одеса ОНУ, 2014. С. 106.
 7. (BayRS IV, стр. 664) BayRS 630-1-F. Gründerzentren wie die Techbase fallen unter das Förderrecht. Folgende Gesetze sind hier relevant: BayHO (Bayerische Haushaltsordnung – BayHO)
<http://www.gesetze-bayern.de/Content/Document/BayHO-114>.
 8. ОТН Регенсбург : URL: <https://www.oth-regensburg.de/forschung/forschungsfoerderung/foerderprogramme/bund.html>.
 9. ОТН Регенсбург : URL: <https://www.oth-regensburg.de/forschung/forschungsfoerderung/foerderprogramme/bayern.html>.
 10. ОТН Регенсбург : URL: <https://www.oth-regensburg.de/forschung/forschungsfoerderung/foerderprogramme/bayern.html#panel-29722-0>.

Надійшла до редакції 15.06.2019 року

Постригань Т. Правовое регулирование научных и технопарковых структур Германии. Стаття раскрывает важные правовые аспекты создания и деятельности научных и технопарковых структур в Германии. Автором рассмот-

рено законодательство Германии по вопросам деятельности университетов, механизмов поддержки инноваций, защиты прав на интеллектуальную собственность, полученную при государственном финансировании разработок и т. д. Прослежено развитие научных и технопарковых структур Германии. Рассмотрены инновационные структуры, их особенности. Проведен анализ исследований ученых касательно государственно-правового регулирования высшего образования, исследовательских учреждений, технологических парков. Охарактеризовано современное состояние и тенденции деятельности научных и технопарковых структур Германии.

Ключевые слова: научный парк, технологический парк, правовое регулирование, высокие технологии, инновация

Postryhan T. Legal regulation of scientific and technopark structures of Germany. The article reveals important aspects of the creation and activities of scientific and technopark structures in Germany. The author examined the legislation of Germany on the activities of universities, mechanisms for supporting innovation, protecting the rights to intellectual property, obtained under state financing of developments and other issues. The author traces the development of scientific and technopark structures in Germany. Innovative structures and their features are considered. The analysis of researches of scientists concerning state-legal regulation of higher education, research institutions, technological parks is carried out.

The modern condition and tendencies of activity of scientific and technopark structures in Germany are characterized. The author states that financial support for innovation in Germany is carried out through grants. The Bavarian Financial Regulation stipulates that the grant recipient must provide evidence of the targeted use of the grant. In addition, the right to audit the competent service or its representative should be established. The author notes that, with regard to research funding, the federal government focuses on six priority tasks of the future within the framework of a modern high technology strategy to strengthen Germany's innovative capacity. These are research areas with high potential for innovation, which are also reflected in current federal funding programs.

Key words: scientific park, technological park, high technologies, legal regulation, innovation